

กระบวนการแสดงสร้างสรรค์ เรื่องตำนานเมืองล่มสู่การพัฒนาเด็ก

Creative Performance Process on the Legend of Destroyed Cities Affecting Child Development

กมลชนก สุวรรณประเวศ¹ สุรัตน์ จงดา² และอัศวิทย์ เรืองรอง³

Kamonchanok Suwanprawek, Surat Jongda and Akhawit Ruengrong

Received: December 27, 2022

Revised: February 15, 2023

Accepted: March 01, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ การแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่อง ตำนานเมืองล่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด รูปแบบการแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็กเรื่อง ตำนานเมืองล่ม ให้เกิดเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เผยแพร่เนื้อหาของตำนานที่มุ่งเน้นสอนให้เด็กเกิด คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์และความกตัญญูผ่านการแสดง โดยมีแนวคิดเป็นละครสำหรับเด็กที่ หลอมรวมนำเอาศิลปะหลากหลายแขนงเข้าไว้ด้วยกัน เช่น ศิลปะการแสดง คีตศิลป์ นาฏศิลป์ ดุริ ยางศิลป์ วิจิตรศิลป์และวรรณศิลป์ที่ต้องอาศัยกระบวนการทางการละครเป็นขั้นตอนอย่างเป็น ระบบในการผสมผสานกับรูปแบบการแสดงที่หลากหลาย เพื่อเชื่อมโยงสู่การพัฒนาเด็กในปัจจุบัน ด้วยการนำมาสร้างขึ้นเป็นภาพเคลื่อนไหวและใช้ศิลปะทางการเล่าเรื่องให้ผู้ชมเข้าถึงและคล้อย ตาม โดยอาศัยดนตรี ฉาก แสงสี เสียงเพลง การแต่งกายของนักแสดงและเทคนิคต่าง ๆ ให้เด็กได้ เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์การสื่อสารและเห็นจากการกระทำของตัวละคร ซึ่งการแสดง สร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองล่มนั้นจะมีเรื่องราวและกลวิธีนำเสนอที่เป็นเอกลักษณ์ของ ตนเอง เพื่อให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กมากที่สุด โดยเริ่มจากการออกแบบการเล่า เรื่องเพื่อนำมาเขียนบทละคร โดยเป็นการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ด้วยการเรียบเรียงมาจากเค้าโครงเดิม

¹⁻² สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์; Bundipatnasilpa Institute

³ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา; Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ของตำนานและมีการปรับแต่งเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและเข้าใจง่ายขึ้น รวมถึงการออกแบบองค์ประกอบทางการแสดงต่าง ๆ เช่นการใช้ดนตรีเพลงร้องที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมที่เป็นเด็ก การออกแบบเครื่องแต่งกายโดยยึดหลักประหยัดและเรียบง่าย รวมทั้งการออกแบบสร้างตัวละครหุ่นประกอบการแสดงที่เป็นการประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่หาได้ง่ายและราคาถูก นอกจากนี้ยังมีการออกแบบฉาก แสงสีและใช้เทคนิคพิเศษ เพื่อให้การแสดงมีความสมบูรณ์และน่าสนใจยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: กระบวนการแสดงสร้างสรรค์, การพัฒนาเด็ก, การเรียนรู้, ตำนานเมืองลุ่ม

Abstract

This academic article was a part of the thesis of creative performances for children on the Legend of Destroyed Cities that had the objective to study the concept of a creative performance format for children on the Legend of Destroyed Cities to become a learning media that disseminated the content of the legend that focused on teaching children the virtues of honesty and gratitude through performances with the idea of being a children's drama that combined various art forms together, such as performing arts, music, dance, music, fine and literary arts that relied on the dramatic process as a systematic step in combining with various forms of performance to connect to current child development by creating images of movement and using the art of telling stories so that the audience can relate and follow by using music, scenes, lights, music, costumes of actors and various techniques for children to learn. From the experience of communication and seeing from the actions of the characters, they were the creative performances for children on the Legend of Destroyed Cities that had their own unique stories and strategies in order to be appropriate and provide the greatest benefit to children starting with designing a story to write a play. It was a new creation by compiling from the original outline of the legend and adding additional adjustments to be consistent with the times and easier to understand including the design of various performance elements such as the use of music and singing songs that were appropriate for the audience of children. Costume design based on economy and simplicity including designing and

creating puppet characters for performances using various materials and equipment that were easily available and cheap. There was also scene design, colored lights and special effects to make the show more complete and interesting.

Keywords: Creative Expression Process, Child Development, Learning, Legend of Destroyed Cities

บทนำ

ปัจจุบันได้มีการนำการแสดงละครเข้ามาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับภาพความเป็นจริงส่งผลทำให้เรียนรู้ได้เข้าใจยิ่งขึ้น ด้วยคุณสมบัติที่โดดเด่นของศิลปะการแสดงละครที่เป็นศาสตร์เก่าแก่แห่งมวลมนุษยชาติ ที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนามนุษย์ (ดวงแข บัวประโคน, 2546) แม้ว่าสื่อละครนี้จะถือเป็นวิธีการสมัยใหม่แต่ก็สามารถนำมาประยุกต์หรือปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มผู้ชม โดยการใช้อัฒลหรือเรื่องราวที่เป็นสิ่งใกล้ตัวมาเป็นส่วนหนึ่งในการนำเสนอ เพื่อให้ผู้ชมจะได้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

การแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็กนี้เป็นการนำเอาเนื้อหาของตำนานเมืองลุ่มซึ่งเป็นเรื่องราวมุขปาฐะที่ปรากฏในรูปแบบของตำนานบอกเล่าที่ถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นกันมาอย่างยาวนานของอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเรื่องราวของตำนานเมืองลุ่มนั้นมีเนื้อหาที่บอกเล่าเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญและความเป็นมาของท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นเรื่องเล่าที่มีอิทธิพลต่อสังคมในท้องถิ่นให้ได้รับความรู้ที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ความเป็นมาของท้องถิ่นและเกิดความภาคภูมิใจกับรากเหง้าของตนเอง โดยตำนานเมืองลุ่มนั้นมีใช้เพียงวรรณกรรมมุขปาฐะที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อรับใช้สังคมเท่านั้น แต่ตำนานเมืองลุ่มนี้ยังถูกยกบทบาทขึ้นจากตำนานท้องถิ่นพัฒนามาเพื่อใช้ในการสอนและเน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลที่เป็นการบ่งบอกถึงผลกระทบที่เกิดจากการขาดคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ที่ไม่รักษาคำพูดและขาดความกตัญญูก็จะนำไปสู่ความล่มสลายของสังคมได้ เช่นเดียวกันกับปัจจุบันนี้สังคมได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้การดำเนินวิถีชีวิตความเป็นอยู่และพฤติกรรมความรู้สึกรีกนึกคิดของบุคคลนั้นเกิดความอ่อนแอทางด้านจิตใจ ส่งผลทำให้ภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตในสังคมบกร่องโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน อันเนื่องมาจากการขาดคุณธรรมจริยธรรม จนเกิดเป็นปัญหาสังคมในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันควรมีการปลูกฝังคุณธรรมเพื่อที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มี

ความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมและดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสุข (กัญญา สุวรรณแสง, 2542) ดังนั้นในการออกแบบการแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่มจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเป็นสื่อเผยแพร่เนื้อหาของตำนานที่มุ่งเน้นสอนให้ผู้ชม เกิดคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์และความกตัญญูผ่านการแสดง ด้วยกระบวนการสร้างสรรค์ที่ผ่านการคิดวิเคราะห์และการออกแบบการแสดง เพื่อตอบสนองความต้องการและให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมที่เป็นเด็ก

กระบวนการออกแบบการแสดง ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการจัดวางรูปแบบการเคลื่อนไหวและวิธีการนำเสนอการแสดง ซึ่งขั้นตอนในการสร้างสรรค์เกิดจากการนำเอาข้อมูลที่ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และข้อมูลรายละเอียดขององค์ประกอบต่าง ๆ ของการแสดง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์เรื่องราวและจัดเสนอในรูปแบบของการแสดง โดยมีผู้แสดงเป็นผู้สื่อความหมายและเรื่องราวต่อผู้ชม (สดีใส พันธุ์โกมล, 2524) โดยมีกระบวนการออกแบบองค์ประกอบทางการแสดง เช่น ออกแบบบทละคร เครื่องแต่งกาย นักแสดง ท่าทาง ดนตรี และเพลง รวมถึงฉาก แสงสี และอุปกรณ์ ล้วนแล้วแต่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อรูปแบบการแสดง อันจะทำให้ละครมีความสมบูรณ์สวยงาม อีกทั้งยังสื่อความหมายและอารมณ์ของการแสดงเพิ่มขึ้น การแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่ม มีกระบวนการออกแบบการแสดงและพัฒนา งานหลายขั้นตอนเนื่องจากเป็นศิลปะการแสดงที่มีรูปแบบเฉพาะแตกต่างจากละครที่เป็นของผู้ใหญ่ ซึ่งไม่ใช่การนำละครผู้ใหญ่มาดัดแปลงให้ง่ายขึ้น แต่การแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่มนั้นจะมีเรื่องราวและมีกลวิธีนำเสนอที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองเพื่อให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ชมมากที่สุด จากการคิดสร้างสรรค์ปรับปรุงและพัฒนาขึ้นใหม่สู่กระบวนการออกแบบสร้างและทดลองแก้ไข ให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนการนำไปเผยแพร่ โดยการแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่ม เป็นการนำเสนอในรูปแบบการแสดงละครที่มีความหลากหลายที่ผสมผสานระหว่างละครพูด ละครเพลงสำหรับเด็กและการแสดงหุ่นเชิดที่เหมาะสมกับเด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 9-12 ปี ซึ่งเป็นการนำเอาข้อมูลองค์ความรู้แนวคิดและทฤษฎีที่ได้จากการศึกษา มาใช้เป็นแนวทางสู่กระบวนการออกแบบสร้างสรรค์องค์ประกอบของการแสดง ก่อนจะนำออกมาจัดแสดงเพื่อใช้สอนคุณธรรมให้แก่เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาแนวคิด รูปแบบการแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เพื่อที่จะนำมาสร้างเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ใช้พัฒนา และส่งเสริมให้เด็กเกิดคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์และความกตัญญูผ่านการแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่ม

แนวคิดละครสำหรับเด็ก: สู่กระบวนการสร้างสรรค์

ศิลปะการแสดงละคร เป็นงานการสร้างสรรค์ที่หลอมรวมที่นำเอาศิลปะหลากหลายแขนงเข้าไว้ด้วยกัน เช่น วรรณศิลป์ ที่มาในรูปของบทละคร ศิลปะการแสดง คีตศิลป์ นาฏศิลป์ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการทางการละครเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบในการสร้างสรรค์ก่อนนำเสนอสู่ผู้ชม เช่น การกำหนดหรือเลือกสรรความคิด แก่นหรือสารของเรื่อง การทำงานร่วมกันกับบุคคลหลายฝ่าย รวมถึงการพัฒนาและฝึกฝนทักษะของนักแสดงให้มีความพร้อม เพื่อที่จะถ่ายทอดเรื่องราวสื่อสารความคิดจากละครสู่ผู้ชมให้ได้ประสิทธิผลมากที่สุด (พินดา ฐปนางกูร, 2549)

แนวคิดละครสำหรับเด็ก มีจุดเริ่มต้นมาจากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา โดยได้มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเทคนิคการใช้มาอย่างต่อเนื่องด้วยการผันแปรและขับเคลื่อนเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างศาสตร์และศิลป์ต่างอัตลักษณ์เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมในประเทศนั้น ๆ โดยส่งอิทธิพลต่อศิลปะการแสดงและความนิยม จึงทำให้รูปแบบของศิลปะการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ ถูกฟื้นฟูและพัฒนาไปตามวิถี

ปัจจุบันแนวคิดทางการละครสำหรับเด็ก ได้รับอิทธิพลมาจากการนำเอาละครสมัยใหม่เข้ามาผสมผสานกับกระบวนการการศึกษาของไทย เพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก ซึ่งละครสำหรับเด็กก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าเอาศิลปะทางการละครเข้ามาสู่ระบบของการเรียนการสอน โดยลักษณะของละครสำหรับเด็กนั้นเป็นมีรูปแบบเฉพาะที่จะแตกต่างไปจากละครที่เป็นของผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กจะมีความสนใจ การรับรู้และจินตนาการต่างจากผู้ใหญ่ ดังนั้นรูปแบบของละครสำหรับเด็กที่นำมาใช้ในการพัฒนาและสร้างการเรียนรู้จึงมีหลากหลายรูปแบบ (พรรัตน์ ดำรุง, 2550) ดังนี้

ละครเยาวชน (Young People's Theatre - YPT) เป็นคำศัพท์ที่มาจากประเทศอังกฤษ เป็นละครที่จัดแสดงให้กับเยาวชนโดยคณะละครอาชีพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาศิลปะการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชน มีเนื้อหาของละครที่หลากหลายและการนำเสนอสามารถจัดแสดงในโรงละครหรือในโรงเรียนก็ได้

ละครในการศึกษา (Drama-In-Education - DIE) เป็นกระบวนการละครที่ครูใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้เด็กผ่านกิจกรรมละครเช่น การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละครสดซึ่งเป็นสร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนความคิดให้เด็กได้พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น

ละครการศึกษา (Educational Theatre) หมายถึง ละครทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาตั้งแต่ในระบบโรงเรียนจนถึงอุดมศึกษาเช่นละครสร้างสรรค์ ละครที่ใช้เป็นสื่อใน

การเรียนการสอน การแสดงละครเวทีโดยเยาวชน การศึกษาศิลปะการละคร และการจัดเสนอละคร ในระดับมหาวิทยาลัย มีแนวคิดและกระบวนการที่ใช้ในการฝึกฝนที่หลากหลาย เป็นละครที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้ร่วมงานละครในระบบการศึกษานั้น

ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) เป็นการนำกระบวนการละครมาปรับใช้ใน ห้องเรียน ไม่ต้องการผู้ชม มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กตามความถนัดของแต่ละคน เช่นการเล่น บทบาทสมมติ ที่เป็นการสร้างการเรียนรู้ผ่านการกระทำฝึกจินตนาการและความเชื่อ เพื่อให้เด็ก สามารถทดลองแก้ปัญหาจากสถานการณ์จำลองต่าง ๆ ได้

ละครเวทีสำหรับเด็ก (Children's Theatre) เป็นรูปแบบที่ใช้เรียนละครใน ประเทศอเมริกา มีทั้งละครที่มีขนาดใหญ่ใช้ฉาก แสง สี เสียง ยิ่งใหญ่ตระการตา สัมกับภาพที่เด็กๆ จินตนาการไว้ ละครทั้งละครที่มีขนาดเล็กที่อยู่ในรูปแบบละครเร่ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างง่าย และรวดเร็ว โดยละครเวทีสำหรับเด็กนั้นจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ชมและผู้ แสดง รวมถึงเป็นการช่วยให้เด็กเข้าใจชีวิตความเป็นไปรอบๆ ตัว

รูปแบบของละครสำหรับเด็กทุกรูปแบบ จะมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้และการพัฒนาของ เด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ประการแรกคือ พัฒนาการด้านบุคคล อันประกอบไปด้วย ด้าน แสดงออกทางความคิด ด้านการรู้จักตนเองและสิ่งที่สนใจ ด้านการใช้ภาษา ด้านการใช้ท่าทาง เคลื่อนไหว ด้านการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการฝึกสมาธิ วินัย ด้านเรียนรู้ศักยภาพและ ความสามารถของตนเอง และด้านการใช้เหตุผลและรับฟังผู้อื่น ประการที่สอง พัฒนาการทางศิลปะ อันประกอบไปด้วยพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์พัฒนาการด้านวัฒนธรรม พัฒนาการด้านการ ออกแบบ และพัฒนาการด้านสุนทรียะ และประการที่สามพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางสังคม อัน ประกอบไปด้วยการเรียนรู้หน้าที่และช่วยกระตุ้นความคิด อีกทั้งเป็นสร้างการรับรู้ทางศิลปะให้มี րsnนิยม เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ รวมถึงพัฒนาเด็กให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นไป จนเมื่อเด็กได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การสร้างสรรคละครสำหรับเด็กเป็นการใช้แนวคิดทางการละครมาสร้างเป็นเครื่องมือ สื่อละคร เพื่อใช้พัฒนาสร้างเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยมีรูปแบบและวิธีการนำเสนอที่ แตกต่างกันไป โดยการสร้างสรรค์ละครสำหรับเด็กจะต้องคำนึงถึงวัยและความสนใจ รวมถึง ความต้องการของเด็กด้วย ดังนั้นการแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่มจึงเป็นการ สร้างสรรคภายใต้กรอบแนวคิดละครเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก เป็นการพัฒนาและสร้างสรรค์ให้เป็น ละครที่มีรูปแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมที่เป็นเด็กในยุคปัจจุบัน โดยเป็นการนำเอาตำนานมุขปาฐะ ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นและสอดแทรกเรื่องของคุณธรรมความซื่อสัตย์

กตัญญู มาแนะนำเสนอด้วยรูปแบบการแสดงที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการเน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการของละคร

การเรียนรู้ผ่านการแสดงละคร

การเรียนรู้ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของแต่ละบุคคลที่เกิดจากการได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ส่งผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม ดังนั้นการเรียนรู้ของเด็กจึงเป็นผลมาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่มีการฝึกฝนตั้งแต่วัยเด็ก การเรียนรู้ของเด็กนั้นสิ่งที่มีอิทธิพล ได้แก่ สภาพแวดล้อมการมีปฏิสัมพันธ์ความต้องการและความสนใจของเด็ก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ความสามารถต่าง ๆ ของเด็กถูกนำออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (สิริมาภิญาญอนันตพงษ์, 2545) ซึ่งการเรียนรู้แต่ละช่วงวัยของเด็กก็จะมี ความแตกต่างกันออกไป โดยเด็กจะมีช่วงเวลาการรับรู้ที่ค่อนข้างสั้นและรูปแบบของการรับรู้จะเป็นเนื้อหาแบบรูปธรรม และมีวิธีการเรียนรู้ในแบบของการเล่นลงมือปฏิบัติ โดยการเรียนรู้นั้นสามารถสร้างผ่านเครื่องมือได้หลากหลายรูปแบบ อย่างเช่นกิจกรรมการแสดงละคร ถือเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังที่สามารถสร้างการเรียนรู้และเกิดการเปลี่ยนแปลงให้แก่ผู้แสดงและผู้ชมได้ โดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์การแสดง

การเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางการละคร เป็นวิธีการสร้างการเรียนรู้โดยการใช้การแสดงละครมาทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเด็กจะได้แสดงสัญชาตญาณของการเล่นที่เกิดจากขบวนการตามธรรมชาติที่เด็กนั้นจะสร้างประสบการณ์ขึ้นมาเล่นเป็นละคร ด้วยการเลียนแบบบทบาทสมมติในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งประสบการณ์ทางละครจะช่วยพัฒนาทางด้านร่างกายในการเคลื่อนไหว พัฒนาการทางด้านภาษาที่เป็นการใช้ทักษะในการสื่อสาร ตลอดจนการรับรู้ ความรู้สึกและจินตนาการผ่านการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทางการละคร

ปัจจุบันการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ได้มีการนำเอาละครและองค์ประกอบของละครมาปรับใช้ในระบบการศึกษา โดยใช้วิธีการสื่อสารกับเด็กผ่านกิจกรรมของการสร้างละคร โดยมุ่งหวังว่าจะทำให้การเรียนรู้ของเด็กมีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในรูปแบบของการเรียนรู้ของจอห์น ดิวอี้ที่เป็นแบบเล่นปนเรียนที่ผ่านประสบการณ์จริง (Learning by Doing) โดยให้เด็กเรียนรู้จากละครเริ่มจากบทบาทสมมติด้วยการสร้างจินตนาการและเลียนแบบแสดงท่าทางต่าง ๆ ที่เป็นการให้เด็กนั้นได้เป็นผู้แสดง (Dewey, J., 1900) รวมถึงประสบการณ์จากการสื่อสารและเห็นการกระทำของตัวละคร ซึ่งเห็นได้ว่าการเล่นนั้นมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของเด็ก ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น (พรรัตน์ ดำรุง, 2550) และช่วยในการพัฒนาความพร้อมของ

เด็กในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้การนำเอากระบวนการละครมาใช้ในการสร้างกิจกรรม เพื่อที่จะนำไปใช้พัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรมในฐานะทั้งผู้แสดงและผู้ชม

กระบวนการสร้างสรรค์ละคร เป็นศิลปะรูปแบบหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง โดยเป็นการนำเอาศิลปะการแสดงมาผสมผสานเข้ากับรูปแบบของการศึกษาที่อาศัยการออกแบบประเด็นเนื้อหาที่ต้องการพัฒนาหรือสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยการใช้วิธีและเรื่องราวในการนำเสนอที่จะต้องคำนึงถึงวัยและความพร้อมของเด็ก การแสดงจะต้องมุ่งเน้นสร้างความบันเทิงสนุกสนานพร้อมกับเสนอเนื้อหาสาระที่มีคุณค่าแก่เด็ก ซึ่งเรื่องราวที่นำมาเสนอนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่มาจากนิทานวรรณกรรม ตำนาน หรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สำคัญ (กุสุมา เทพรักษ์, 2548) ซึ่งส่วนสำคัญในการสร้างละครก็คือ กระบวนการในการสร้างสรรค์ ที่จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อเชื่อมโยงนักแสดงและผู้ชมนั้นให้เข้าใจในสิ่งที่จะเล่า โดยจะออกแบบกระบวนการเพื่อการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ ที่เริ่มจากการวางโครงเรื่องสู่การเขียนบทละคร รวมไปถึงการออกแบบเสื้อผ้า ฉาก แสง สี เสียง ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะนำไปสู่การเรียนรู้และพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น ทางด้านร่างกายลีลาท่าทางการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสาร ทักษะด้านการคิดฝึกจินตนาการ จนถึงทักษะด้านการแสดงออกผ่านบทบาทสมมติในสถานการณ์ต่าง ๆ

การสร้างการเรียนรู้ผ่านการแสดงละครเป็นวิธีที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนนั้นเห็นภาพของเรื่องราวและสามารถทำให้ผู้แสดงหรือผู้ชมเกิดความเข้าใจและการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น (ทิตินา เขมมณี, 2550) ซึ่งมีข้อดีและข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการแสดงละครดังนี้

ข้อดีของการเรียนรู้ผ่านการแสดงละคร

1. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเกิดความสุขสนุกสนานสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น
2. ช่วยทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย
3. เป็นวิธีที่จะช่วยฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็กได้เป็นอย่างดี เช่น ทักษะการพูด ทักษะด้านการเคลื่อนไหว ทักษะด้านการคิด และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น

ข้อจำกัดของการเรียนรู้ผ่านการแสดงละคร

1. ต้องมีความรู้ความชำนาญพอสมควรในการจัดกิจกรรม
2. ค่อนข้างใช้เวลามาก และยุ่งยากหลายขั้นตอนในการจัดกิจกรรม
3. มีค่าใช้จ่ายสูงในการจัดกิจกรรม เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ เครื่องแต่งกาย ประกอบการแสดง

แนวทางการสร้างสรรค์สื่อละครสำหรับเด็ก

ไม่ว่าจะสร้างละครสำหรับเด็กในรูปแบบใดก็ตามจะต้องมีการคำนึงถึงความเหมาะสมของกลุ่มผู้ชม และกระบวนการ รวมถึงเทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์ละคร การสร้างบทละครสำหรับเด็ก เนื้อเรื่องที่จะนำมาสร้างนั้นควรมีความสนุกสนานและต้องเป็นเรื่องที่มีความหมายและสามารถสร้างคุณค่าทางจิตใจให้เกิดแก่เด็กได้ อีกทั้งมีแก่นเรื่องที่ต้องการสื่อให้ชัดเจน โดยจะต้องคำนึงถึงอายุและความพร้อมของเด็ก เพื่อที่จะได้นำไปสู่การกำหนดรูปแบบของการนำเสนอ โดยการสร้างบทละครอาจจะมีการใช้จินตนาการของผู้เขียนมาผสมผสานกับความเป็นจริง เพื่อที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเข้าใจในเนื้อเรื่องได้ง่ายขึ้นพร้อมกับความสนุกสนานที่จะช่วยสร้างการเรียนรู้ได้ดีโดยเรื่องสำหรับเด็ก ๆ มักจะให้ความสนใจได้แก่ นิทานปรัมปรา นิทานพื้นบ้าน ตำนานที่เป็นเรื่องเล่า เทพนิยาย และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวละครสัตว์ที่สามารถพูดได้ เป็นต้น (พรรัตน์ ดำรุง, 2550) นอกจากนี้การวางโครงเรื่องเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กนั้นเข้าถึงละครได้ง่ายขึ้น จึงต้องมีการวางโครงเรื่องที่เป็นเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เด็กคุ้นเคยหรือใกล้เคียงกับบริบทสภาพแวดล้อมของเด็ก ทั้งนี้ในการสร้างบทละครสำหรับเด็กจะต้องมีการใช้ภาษาที่เหมาะสม เป็นภาษาที่สุภาพ เข้าใจได้ง่ายไม่ใช้ภาษาที่ซับซ้อนจนเกินไป และอาจจะมีการใช้การร้องเพลง ดนตรี เสียงเพลงที่มีลักษณะที่เด็ก ๆ เข้าใจได้ง่ายหรือเป็นเพลงที่เด็กส่วนมากคุ้นเคยให้ความสนใจมาสอดแทรกในบางช่วงของการแสดง เพื่อเป็นการทำให้เด็กรับรู้เรื่องราวที่ต้องการสื่อได้ง่ายขึ้นและสร้างความต่อเนื่องให้กับการแสดง

ละครสำหรับเด็กเป็นละครที่ไม่เน้นการพูดประโยคยาว ๆ แต่จะใช้การกระทำเคลื่อนไหวของตัวละครเป็นหลักในการสื่อสาร โดยเด็กจะรับชมผ่านจากภาพที่มองเห็นและเสียงที่ได้ยิน ดังนั้นในนำเสนอการแสดงจึงมีการนำเอาองค์ประกอบอื่น ๆ มาช่วยสร้างบรรยากาศความรู้สึกและเพิ่มอรรถรสสร้างแรงจูงใจให้กับเด็กในการชมละครให้ได้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ ฉาก อุปกรณ์ประกอบฉาก หุ่น หน้ากาก เครื่องแต่งกาย แสงและสีสันทันของไฟ รวมถึงเทคนิคพิเศษต่าง ๆ ที่จะต้องออกแบบให้มีความสวยงาม สร้างความตื่นเต้นให้ดึงดูดความสนใจของเด็ก ทั้งนี้จึงเป็นแนวทางในการสร้างละครออกมาให้ได้ทั้งความบันเทิงสนุกสนาน ควบคู่ไปกับการสร้างความรู้ให้กับผู้ชม

หลักการจัดการแสดงละครสำหรับเด็ก จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม เพื่อให้การสร้างละครนั้นสำเร็จบรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. การคัดเลือกบทละคร ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างละครสำหรับเด็ก จะต้องมีการคัดเลือกหรือสร้างบทละครที่คำนึงถึงความเหมาะสมกับช่วงวัย โดยบทละครที่ดีจะต้องมีลักษณะดังนี้

- 1.1) โครงเรื่องต้องกระชับ ไม่ซับซ้อน มีความสนุกสนาน
- 1.2) บทสนทนาที่ใช้ต้องเป็นไปตามธรรมชาติ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่หยาบ โหลน
- 1.3) มีบทสรุปจบของเรื่อง เพื่อให้ทราบผลลัพธ์จากการกระทำ
- 1.4) สาระของเรื่องควรมีการสอดแทรกคุณธรรม เนื่องการปลูกฝังคุณธรรมเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างตั้งแต่เด็ก

2. การสร้างเครื่องแต่งกาย ควรมีการออกแบบให้มีเหมาะสมกับตัวละคร โดยจะต้องมีการศึกษาบทละครให้เข้าใจถึงลักษณะบุคลิกและสถานภาพของตัวละครให้ชัดเจน แล้วจึงกำหนดการแต่งกายของตัวละครใส่อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงสีสันทของเสื้อผ้าให้มีความผสมผสานกันอย่างสวยงาม ให้เหมาะสมกับลักษณะตัวละคร รวมถึงฉากและแสงที่ใช้ประกอบการแสดง

3. การจัดฉาก แสง สีและเสียง เป็นเทคนิคเสริมเพื่อให้การแสดงดูสมจริงมากขึ้น โดยจะต้องคำนึงถึงหลักการประหยัดในการจัด เพราะจะทำให้สิ้นเปลืองน้อยลง

4. บทเพลงถือเป็นส่วนประกอบหนึ่งของบทละคร ซึ่งจะต้องออกแบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการดำเนินเรื่อง ซึ่งเพลงจะช่วยสื่อสารความรู้สึกและความคิดของตัวละครที่มีต่อการกระทำได้ชัดเจน

ในการสร้างสรรค์พัฒนางานการแสดงสำหรับเด็กนั้นต้องอาศัยการทำงานแบบนักแสดงมืออาชีพที่จะต้องมีการฝึกฝน แบ่งหน้าที่เตรียมงาน อย่างมีขั้นตอน ดังนั้นจึงที่เข้าใจถึงแนวทางและหลักการของละครในการสร้างสรรค์

กระบวนการแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่ม: เพื่อการเรียนรู้

การแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่ม เป็นกระบวนการสร้างการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมละคร โดยจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กทั้งในฐานะผู้แสดงและผู้ชมผ่านเรื่องเล่าตำนานเมืองลุ่มที่มีเนื้อหาหลักสะท้อนถึงการขาดคุณธรรมจนนำมาสู่ความล่มสลายของบ้านเมือง ซึ่งเป็นการนำตำนานท้องถิ่นเรื่องเมืองลุ่มมาสร้างสรรค์เป็นงานนาฏกรรมการแสดง และนำเสนอในรูปแบบการแสดงละครสำหรับเด็ก โดยมีแนวคิดในการสร้างสรรค์ละครเพื่อการเรียนรู้ให้แก่เด็กตระหนักถึงผลกระทบจากการขาดคุณธรรมความซื่อสัตย์ ความกตัญญู และเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมใกล้ตัวผ่านการแสดงละคร ซึ่งถือเป็นสื่ออีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เรื่องของคุณธรรมได้ โดยการจัดกิจกรรมทางละครสำหรับเด็กนั้นมีการนำรูปแบบละครที่หลากหลายมาประยุกต์และผสมผสาน

กันเพื่อเชื่อมโยงสู่การพัฒนาเด็กในปัจจุบัน ด้วยการนำมาสร้างชิ้นเป็นภาพการเคลื่อนไหวที่让孩子อาศัยการเลียนแบบจากการเป็นผู้แสดงและเรียนรู้จากการกระทำของตัวละครที่น่าเสนอ โดยเริ่มจากการออกแบบการเล่าเรื่องเพื่อนำมาเขียนบทละคร รวมถึงการออกแบบองค์ประกอบทางการแสดง ซึ่งเป็นกระบวนการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางด้านความคิด นอกจากนี้ประสบการณ์ทางการละครจะช่วยพัฒนาเด็กในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาผ่านกระบวนการสร้างละคร

กระบวนการออกแบบการแสดงสำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่มเป็นการจัดวางการเคลื่อนไหว รูปแบบของการนำเสนอที่ต้องอาศัยเทคนิคและรูปแบบที่เหมาะสม โดยการนำเอารูปแบบการแสดงที่มีความหลากหลายมาใช้เพื่อให้เด็กเกิดความตื่นตัว และสนใจกับการแสดง รวมถึงการใช้พื้นที่บนเวทีของนักแสดง และการออกแบบบทละคร ผู้แสดง เสียงเพลง ฉาก แสง สี เครื่องแต่งกาย และเทคนิคพิเศษต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นส่วนประกอบสำคัญในการนำเสนอละคร อันจะทำให้ละครมีความสมบูรณ์ สวยงาม อีกทั้งยังสื่อความหมายและอารมณ์ของการแสดงได้เพิ่มขึ้น โดยการแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่มเป็นการถ่ายทอดการแสดงและการสื่อสาร เพื่อสะท้อนองค์ความรู้ และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กที่มีรูปแบบการแสดงหลากหลาย ได้แก่ การแสดงละครพูด ละครเพลงและการแสดงหุ่นเชิดมาผสมผสานกับองค์ประกอบต่าง ๆ ทางศิลปะอย่างครอบคลุม ซึ่งขั้นตอนการออกแบบองค์ประกอบของการแสดง ดังนี้

1. การออกแบบบทการแสดงเป็นการนำเอาตำนานที่มีเนื้อหาใกล้ตัวและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้ชมมาวิเคราะห์และออกแบบสร้างเป็นบทละครชิ้นใหม่ที่เรียบเรียงมาจากเค้าโครงเดิมและมีการปรับแต่งเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับยุคสมัย โดยใช้รูปแบบเป็นการเล่าเรื่อง มีบทสนทนาบรรยาย และเพลงร้องด้วยภาษาร้อยแก้ว ที่สลับกับการแสดงด้วยสื่อหลายอย่าง เพื่อให้ผู้ชมมีประสบการณ์ที่หลากหลายอารมณ์

2. การออกแบบเครื่องแต่งกาย ที่นับว่าเป็นอีกองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมให้การแสดงน่าสนใจ ซึ่งการออกแบบเครื่องแต่งกายจะถูกออกแบบโดยยึดหลักประหยัดและเรียบง่าย สมจริง ให้สอดคล้องเหมาะสมกับการแสดงและเข้ากับยุคสมัย เพื่อช่วยสื่ออารมณ์และความรู้สึกของการแสดงไปสู่ผู้ชมได้ นอกจากนี้ในการออกแบบเครื่องแต่งกายจะให้ความสำคัญกับสีของเครื่องแต่งกายด้วยโดยการใช้ทฤษฎีของสีเข้ามาช่วยในการออกแบบ เพราะเครื่องแต่งกายที่ใช้สำหรับการสร้างสรรค์ละครสำหรับเด็กจะต้องเป็นสีที่มีความสดใส เพื่อที่จะสร้างความสนใจให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

3. การออกแบบเสียงเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง จะออกแบบให้มีการใช้เสียงและเพลงที่มีลักษณะเข้าถึงได้ง่ายที่อยู่ในยุคสมัยนิยมเหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมที่เป็นเด็ก เพื่อเป็นการทำให้เด็กรับรู้เรื่องราวที่ต้องการสื่อได้ง่ายขึ้น มีการใช้เครื่องดนตรีไทยผสมผสานกับเสียงนักแสดง และใช้เครื่องดนตรีตะวันตกเข้ามาร่วม รวมถึงใช้ดนตรีอิเล็กทรอนิกส์เสมือนจริงในการสื่อสารเหตุการณ์ อารมณ์ความรู้สึก บรรยากาศ และความคิดของตัวละครอย่างมีจุดหมายรวมถึงความสอดคล้องกับบทการแสดง

4. การออกแบบสื่อที่เป็นหุ่นเชิดประกอบการแสดง ซึ่งการออกแบบตัวละครหุ่นประกอบการแสดงเป็นการสร้างสรรค์ขึ้นจากการประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่หาได้ง่ายและราคาถูก เช่น ไม้กระดาช ดิน เป็นต้น โดยเป็นการดัดแปลงหุ่นไปใส่ไว้ในการแสดง ซึ่งมีหุ่นเป็นตัวละครต่าง ๆ ร่วมแสดงกับคน เพื่อสร้างความแปลกตา น่าสนใจและให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้ชม

5. การออกแบบเทคนิคสื่อประสมสมัยใหม่ เป็นการนำเอาเทคโนโลยี Multimedia เข้ามาเพื่อสร้างภาพที่ใช้เทคนิคของกราฟิกให้สมกับที่จินตนาการไว้เพื่อสร้างภาพต่าง ๆ ให้สมจริงที่สุด เพราะจะช่วยสร้างความชัดเจนและน่าสนใจให้กับการแสดง

6. การออกแบบแสงไฟเป็นการใช้วิธีการแบบสมัยใหม่ที่ใช้เป็นสัญญาณของช่วงเวลา สถานที่และช่วยสร้างบรรยากาศ อารมณ์ ความรู้สึกให้กับผู้ชมเป็นภาพง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน มีสื่อที่สื่อความหมายได้ชัดเจน เช่น โทนนสีเขี้ยวแสดงถึงความข่มขืนของป่า สีโทนส้มเหลือง แสดงถึงความร้อน และสีแดงแสดงถึงภัยร้ายการต่อสู้ เป็นต้น

7. การออกแบบฉาก จะถูกสร้างให้มีความชัดเจน โดยสร้างฉากที่เสมือนจริงประกอบการแสดงเพราะจะช่วยในด้านการสื่อสาร และสามารถทำให้เด็กเข้าถึง เข้าใจในสภาพแวดล้อมและอุปสรรคของตัวละครได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้การแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่มยังใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมของผู้ชมกับการแสดง โดยกำหนดกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักแสดงกับผู้ชมในบางกิจกรรม เช่น การปรบมือตามจังหวะเพลง การทำท่าเลียนแบบ หรือการส่งเสียงร่วมกันกับผู้แสดง เพื่อให้ผู้ชมได้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่ายต่อการแสดง จะเห็นได้ว่ากระบวนการออกแบบการแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่ม เป็นการนำเอาแนวคิดละครสำหรับเด็กผสมผสานกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของการแสดง และประยุกต์ใช้แนวทางในการสร้างสรรค์ละครสำหรับเด็กสู่ขั้นตอนในการสร้างและพัฒนางานให้ออกมาเป็นสื่อละคร เพื่อใช้เผยแพร่เนื้อหาตำนานและสอนคุณธรรม ซึ่งถือเป็นการสร้างสรรค์ละครให้ออกมาได้ทั้งความบันเทิงและสอดแทรกเนื้อหาสาระที่สร้างความรู้และคุณค่าทางจิตใจให้กับผู้ชม

สรุปผล

กระบวนการการแสดงสร้างสรรค์ เรื่องตำนานเมืองลุ่มสู่การพัฒนาเด็ก เป็นการจัดการ การเคลื่อนไหวและรูปแบบนำเสนอของการแสดง เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยเป็นการนำเอาเรื่องราวตำนานเมืองลุ่มของอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์มาผสมผสานกับ แนวคิดและรูปแบบการแสดงละครสำหรับเด็ก รวมถึงใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ของการแสดง โดยการ แสดงนั้นจะมุ่งเน้นถ่ายทอดเผยแพร่เนื้อหาของตำนานเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชน ด้วยการสร้างการเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนท้องถิ่นไปพร้อมๆ กับการปลูกฝังคุณธรรมให้กับ เด็กและเยาวชนให้มีความซื่อสัตย์และความกตัญญูผ่านกระบวนการแสดงละคร โดยเด็กจะได้เรียนรู้ ในฐานะผู้แสดงและผู้ชม รวมถึงการเรียนรู้จากตัวละครต่าง ๆ ซึ่งการแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่องตำนานเมืองลุ่มนั้นจะมีเรื่องราวและมิกลิวีชีนำเสนอที่เป็นเอกลักษณ์ ด้วยการออกแบบ สร้างสรรค์ตัวละครขึ้นใหม่ที่มีเนื้อหาและบทสนทนาเข้าใจง่าย อีกทั้งดนตรีและบทเพลงจะถูก ออกแบบไว้ให้มีท่วงทำนองที่ใกล้เคียงกันตลอดทั้งเรื่องโดยการประพันธ์ขึ้นมาให้ทั้งหมด ประกอบ กับตัวละครหุ่นที่นำมาใช้ในการแสดงที่เป็นการสร้างสรรค์ขึ้นด้วยวิธีง่าย ๆ จากวัสดุที่มีในท้องถิ่น รวมถึงมีการนำเอาเทคโนโลยีด้านแสงสี เสียงและเทคนิคพิเศษมาเป็นสร้างเป็นองค์ประกอบในการ นำเสนอ เพื่อให้การแสดงมีความน่าสนใจมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ละครสำหรับเด็กเป็นศิลปะการแสดงรูปแบบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในวัย ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี การนำเอาการแสดงละครมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน ให้กับผู้เรียน ถือเป็นวิธีการสร้างการเรียนรู้ที่แตกต่างจากวิธีสอนแบบปกติที่เป็นการบรรยายผ่านตำรา หรือการเรียนที่จำกัดพื้นที่แค่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น โดยการแสดงสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เรื่อง ตำนานเมืองลุ่ม ถือเป็นวิธีการสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ของการเรียนการสอนที่เป็นการใช้แนวคิด ทางการละครมาเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ และการสื่อสารผ่านบทสนทนา ของตัวละครที่เป็นการดัดแปลงจากตำนานมุขปาฐะมาสร้างสรรค์เป็นบทละคร และใช้ศิลปะ ทางการเล่าเรื่องให้ผู้แสดงและผู้ชมเข้าถึงบทบาทและคล้อยตาม โดยอาศัยดนตรี ฉาก แสงสี เสียงเพลง การแต่งกายของนักแสดงและเทคนิคต่าง ๆ รวมถึงการแสดงหุ่นเชิด อันนำไปสู่การทำให้ ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ดี สนุกสนานและเกิดการเรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ที่ผ่าน ประสบการณ์ตรงจากการลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรม (Learning by

Doing) และการเรียนรู้จากการได้ชมการแสดง (Learning by Seeing) ที่เป็นการเรียนรู้แบบสลับ
เล่าเรียนที่เรียกว่า สุตมยปัญญา ก็คือความรู้ที่เกิดจากการได้ฟังเรื่องราวนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- กันยา สุวรรณแสง. (2542). *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บำรุงสาส์
น.
- กุสุมา เทพรักษ์. (2548). *กระบวนการสร้างสรรค์ละครสำหรับเด็กจากเรื่อง “เจ้าหญิง” ของปันทลา
สันกาลาศิริ นักเขียนรางวัลซีไรต์ ประจำปี 2548*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงแข บัวประโคน. (2546). *การใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาชุมชน ของกลุ่มละครมะขามป้อม:
กรณีศึกษาจากพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่*. กรุงเทพฯ : คณะอักษร
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิตนา แชมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้ เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ*. เข้าถึงได้จาก <http://skruteachingmethods.blogspot.com>
- พนิดา ฐปนางกูร. (2549). *นโยบายการส่งเสริมศิลปะการละครเพื่อการพัฒนาเยาวชน*. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรรัตน์ ดำรุง. (2550). *การละครสำหรับเยาวชน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พรรัตน์ ดำรุง. (2565, 2 พฤษภาคม). *การสร้างสรรค์ละครสำหรับเด็ก*. (กมลชนก สุวรรณประเวท,
ผู้สัมภาษณ์).
- สไตส์ พันธุมโกมล.(2524). *ศิลปะการละครเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). *การจัดและประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Dewey, J. (1900). *Educational principles*. The Elementary School.